

Budget 2018-2021 för Nordanstigs kommun

Vi börjar med att konstatera att från vår budget för 2017 har en del saker redan genomförts och finns nu med inom ram. Det gäller t.ex. näringslivsutvecklare som anställts, ringlinjen sommartid - som har körts den här sommaren. Lärarlönerna har höjts tack vare statligt stöd och miljö- och klimatarbetet har kommit igång riktigt bra i kommunen. Avgiftsfri kollektivtrafik har vi inte ännu för alla ungdomar, men väl för de mellan 13-19 år och det är ju en bra början.

Folkhälsa som utgångspunkt

Vi har valt att ha folkhälsan som utgångspunkt för vårt budgetförslag. Detta har vi gjort för att verkligheten som den ser ut idag, visar att ökade ekonomiska klyftor leder till ökade klyftor i folkhälsa. För att skapa ett tryggt samhälle där alla individer ges möjlighet att utvecklas måste klyftorna minska. Vi måste alla ta ett gemensamt, solidariskt ansvar om samhället ska klara av att hålla ihop.

Vi ser att det är de strukturella förutsättningarna och inte individens val som i hög grad påverkar vår livssituation och våra möjligheter. Vi har därför valt att utgå ifrån de tre första prioriterade folkhälsomålen i vårt budgetarbete. Ett samhälle där individerna känner delaktighet och inflytande, ett samhälle där alla individer har ekonomiska och sociala förutsättningar, ett samhälle där barn och ungas uppväxtvillkor prioriteras blir ett tryggt och stabilt samhälle som gynnar alla.

Delaktighet och inflytande – alla som bor i Nordanstig ska ha möjlighet att känna delaktighet i samhället och ha inflytande över sin livssituation. Att känna samhörighet och uppleva möjlighet att påverka sin livssituation påverkar hälsan positivt. Det hänger samman med att samhället är tillgängligt och inkluderande för alla.

Ekonomiska och sociala förutsättningar – alla som bor och verkar i Nordanstig ska ha möjlighet att känna social och ekonomisk trygghet. Bra ekonomiska och sociala förutsättningar är grundläggande livsvillkor för folkhälsan. Ekonomisk stress och social otrygghet skapar ohälsa och leder till ökad ojämlikhet i hälsa.

Barn och ungas uppväxtvillkor – alla barn och ungdomar i Nordanstig ska ha möjlighet att leva under goda och jämlika uppväxtvillkor. Förhållanden under uppväxtåren påverkar barn och ungas hälsa och livsvillkor genom hela livet. Tidiga insatser är därför viktiga för att främja en god folkhälsa långsiktigt.

God och jämlik hälsa handlar om att hela befolkningen ska uppnå bästa möjliga hälsa. Alla människor oberoende av kön, yrke, utbildning, etnicitet, sexuell läggning, könsidentitet eller funktionsförmåga ska ha lika möjligheter till god fysisk, psykisk och social hälsa. Det är ett stort åtagande och därför är det viktigt att budgeten innehåller konkreta förslag för att kommunen ska gå i rätt riktning.

Hållbar utveckling

Vi har också gjort en budget som främjar en hållbar utveckling av kommunen på både kort och lång sikt. Med hållbar utveckling menar vi en utveckling som uppfyller dagens alla behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att uppfylla sina behov. Hållbar utveckling omfattar tre dimensioner som är beroende av varandra; social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet.

Social hållbarhet

Det behövs långsiktiga och jämlika möjligheter för alla att vara medskapare i ett tryggt och utvecklande samhälle för att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle som

uppfyller de grundläggande mänskliga behoven av tak över huvudet, mat, sociala kontakter och möjlighet att utvecklas som individ.

Miljömässig hållbarhet

För att bevara ekosystemen och minska påverkan på naturen och människans hälsa krävs en effektiv resursanvändning. Det handlar med andra ord om att hushålla med de naturresurser som finns och att använda dem klokt. Miljöns gränser måste vara vägledande för samhällets utveckling och vi får inte gå utanför dem.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet handlar om att hushålla med knappa resurser på ett långsiktigt klokt sätt. Det kan till exempel innebära att investerade medel ska förvaltas på ett klokt sätt så att de gör största möjliga nytta och minsta möjliga skada. Ekonomin kan ses som ett verktyg för att nå social och miljömässig hållbarhet.

Ekonomisk utveckling får inte ske på bekostnad av miljön eller den sociala hållbarheten. Istället måste samhället anpassas efter de miljömässiga ramar som finns och ekonomisk utveckling får heller inte ske till priset av människors hälsa.

Siktet är inställt på 2030

En viktig utgångspunkt för vår budget är vikten av att besparingskravet som kommunfullmäktige beslutade om våren 2015 hålls. Samtidigt är det viktigt att Nordanstig för en hoppningivande politik eftersom vi är beroende av ett ökande befolkningsunderlag för att i framtiden kunna upprätthålla den kommunala servicen i hela kommunen. Eftersom budgeten bygger på de prioriterade folkhälsomålen samt tankarna om en hållbar utveckling har ekonomin en central funktion då det behövs positiva resultat för att kunna investera och utveckla kommunen. Dock måste detta ske inom de miljömässiga ramarna.

Vi ser ett framtida Nordanstig där kommunens olika delar blomstrar, småföretagarna vågar växa och vi har en skola som vi är stolta över. Nordanstigs styrka är mångfalden. Här finns en mångfald av företag, föreningar, idéer och kreativiteten flödar. Dessutom har vi en naturrikedom som vi ännu inte nyttjar på bästa sätt. Lokalproducerade och ekologiska livsmedel efterfrågas mer och mer och överhuvudtaget inom de gröna näringarna finns stor potential att vidareutveckla råvarorna till produkter lokalt. Det kommer ge arbetstillfällen inom kommunen.

För att nå dit behöver vi stödja småföretagen bättre, bejaka initiativen från föreningslivet och utveckla kollektivtrafiken. Vi måste också planera för, och bygga flerbostadshus för en förutsättning för utveckling är att Nordanstig ökar i invånarantal. För att så ska ske, behöver vi en långsiktig strategi. Det har vi hittills inte haft vilket varit en svaghet i det kommunala arbetet.

Agenda 2030

Förutom folkhälsomålen så vill vi även bifoga de av FN nyligen fastslagna nya, globala hållbarhetsmålen; Agenda 2030. Det är 17 övergripande mål, med 107 delmål varav 81 är direkt relevanta för Sverige och Nordanstig. Målen syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, samt säkerställa ett varaktigt skydd för jordens naturresurser. Regeringen har tillsatt en utredning för att implementera Agenda 2030

i Sverige och under mandatperioden måste Nordanstig starta arbetet med att implementera dessa i alla verksamheter.

Hållbar tillväxtstrategi

Kommunfullmäktige antog under 2016 en Hållbar tillväxtstrategi. Den slår fast att Nordanstigs kommun behöver fler invånare för att kunna bibehålla, och eventuellt utöka, den kommunala servicen. Vi behöver fler elever i skolan, vi behöver fler personal i omsorgen och vi behöver fler personal till alla våra företag som vi vill se växa. Målsättningen i tillväxtstrategin är att vi ska vara 11 000 invånare år 2020.

Eftersom vi ser Nordanstigs potential som en boendekommun, vill vi utnyttja det centrala läget som Nordanstig har, mellan Sundsvall och Hudiksvalls kommuner och mitt i landet. Det är viktigt att vi snabbt får till bostäder som ligger centralt och har närhet till kollektivtrafik. Vi ser behov av ett nytänkande i hur vi organiserar kommunens arbete. Vi har stort förtroende för personalens kompetens och möjligheter att själva styra sitt arbete för ett mer effektivt utnyttjande av arbetstiden.

Våra fokusområden är barn och unga, boende och miljö.

Demokrati

Vi vill att under 2018-2021 ska medborgarnas upplevda inflytande över kommunens verksamheter ha ökat.

Det första prioriterade folkhälsomålet handlar om delaktighet och inflytande och vikten av att känna sig delaktig i samhällsutvecklingen. För oss är det tydligt att det finns ett stort engagemang i Nordanstigs kommun från invånarna att delta aktivt i samhällsutvecklingen. Vi ser det på den mängd ideella föreningar som finns i alla kommundelarna. Vi ser det på den okuvliga viljan att bo kvar och utveckla sitt närsamhälle. Och vi ser det på den besvikelse som finns över politikens oförmåga att kanalisera deras engagemang.

Varför är folkhälsa viktigt?

2015 antogs ett nytt regionalt folkhälsoprogram. Nordanstig har tidigare tagit fram årliga aktivitetsplaner för folkhälsoarbetet i samarbete med Region Gävleborg. Det har varit svårt att engagera fler inom kommunen än den direkt ansvariga för folkhälsan och vi vill därför tydliggöra att alla verksamheterna i kommunen arbetar med folkhälsofrågorna. Detta för att folkhälsoarbetet ska bli en naturlig del av hela kommunorganisationens arbete.

Folkhälsoarbetet är en viktig kärnverksamhet och vi ser därför att kommunen nu behöver skjuta till resurser för att kunna fortsätta detta arbete. För konkreta insatser söks pengar externt, t.ex. från Region Gävleborgs pott för sociala investeringar eller finansieras inom ram.

Kostnad inom ram

Badhus för alla

De flesta kommuner har ett badhus som är öppet för allmänheten. Det är viktigt för att tillförsäkra sig att alla i kommunen har möjlighet att lära sig att simma. Det är viktigt ur såväl demokratiperspektiv som för tillgängligheten. Nu är det kommunala badhuset i Bergsjö renoverat och det finns möjlighet för skoleleverna att använda badhuset. Det är dock inte öppet för allmänheten. Vi satsar resurser för att badhuset ska kunna hålla öppet under helger och på loven. Framförallt handlar det om personalkostnader.

Kostnad: 200 tkr/år

Direktdemokrati

Vi anser att det är grundläggande i en demokratisk organisation att arbeta för att förbättra demokratin. Därför föreslår vi att 1 miljon kronor av kommunens investeringsbudget varje år öronmärks för projekt som alla medborgare i kommunen har möjlighet att vara med och besluta om. För att så många som möjligt ska få möjlighet att delta i beslutet behöver kommunen ta fram förslag på hur processen ska gå till för att få så stort deltagande som möjligt. Ansvar för dialogen kring processen kommer att ligga på folkhälsosamordnaren.

Kostnad investeringsbudgeten 1 Mkr/år

Utveckla biblioteken

Biblioteksverksamheten är en viktig kommunal verksamhet som betyder oerhört mycket för både gamla och unga, infödda och nyinflyttade. Biblioteket ska vara en plats för utforskande, lärande, men även en plats där vi träffas och umgås.

Kommunens utlåningsverksamhet som biblioteken står för kan utvecklas och innefatta fler aspekter än litteratur, tidningar och musik, som en brukar hitta på biblioteken. Vi vill använda biblioteken för att bland annat låna ut den konst som kommunen äger – som vi alla äger. På biblioteket vill vi också ge möjlighet för personalen att komma med egna idéer om hur bibliotekens verksamhet kan utvecklas. Runt om i landet finns olika kreativa projekt som visar att biblioteken kan fylla en än större funktion. Vi anslår därför extra medel för att utveckla biblioteksverksamheten.

Biblioteken har stora möjligheter att utvecklas, men en begränsande faktor är att filialerna inte har öppet varje dag. I Nordanstig vill vi värna om biblioteken i de olika kommundelarna. För att göra dem tillgängliga för så många som möjligt vill vi införa så kallad ”meröppet”-tid enligt Hörby kommuns modell. I Hörby finns möjligheter för dem som är över 18 år och som har bibliotekskort att besöka biblioteken även när det är stängt. Bibliotekskortet fungerar som en nyckel och under tider som inte är larmade kan de besöka biblioteket för att låna böcker, läsa tidningen eller kanske få lugn och ro. För det krävs investeringar i låneautomater samt nyckelfria lås.

Kostnad 100 tkr/år samt 250 tkr/år i investeringsbudgeten

Jämställdhet

Nordanstigs kommun antog CEMR-deklarationen för jämställdhet 2007. Som undertecknare förbinder sig kommunen bland annat att uppmuntra kvinnor att kandidera för offentliga befattningar och att uppmuntra politiska partier och grupper att anta och genomföra principen om en representativ fördelning mellan kvinnor och män. Kommunen ska uppmuntra politiska partier och grupper att öka antalet kvinnor som utses till kandidater och senare väljs.

Kommunen ska även fastställa egna rutiner och uppförandenormer för att undvika att potentiella kandidater och folkvalda avskräcks av stereotypa beteenden, språkbruk eller trakasserier. Sist, men inte minst viktigt är att kommunen också ska ta fram och genomföra handlingsplanen för jämställdhet enligt CEMR-deklarationen, samt uppdatera denna regelbundet.

Uppdrag till fullmäktigeberedningen för demokrati: att påbörja arbetet med att främja kvinnors deltagande i politiska partier, samt att påbörja ett arbete för att främja en balanserad könsfördelning i de egna beslutande och rådgivande organen.

HBTQ

Nordanstigs kommun har inte tidigare arbetat aktivt med HBTQ-frågan eller med normkritiskt tänkande. Det är dock en viktig fråga, särskilt för de yngre och särskilt i små skolor kan det vara stigmatiserande att vara ”annorlunda”. Därför bör den kommunala skolan arbeta aktivt

med dessa frågor. En annan viktig samarbetspartner i det arbetet bör vara det lokala föreningslivet där de flesta barn och ungdomar tillbringar en stor del av sin fritid.

Kostnad: inom ram

Uppdrag till kommunstyrelsen: utreda var och hur en HBTQ-certifiering av någon av kommunens verksamheter kan genomföras i ett första steg. Utreda om det är möjligt att certifiera eller utbilda delar av föreningslivet.

Ökade visions- och projektbidrag

Föreningarna i Nordanstig gör ett viktigt arbete för kommunens utveckling. Det är därför olyckligt att kommunen, under de senaste åren har dragit ner på visions- och projektbidragen. Kommunen har en stor uppgift framför sig om vi ska lyckas med att vända befolkningstrenden. Ett väl utvecklat föreningsliv är inte bara en attraktionsfaktor för inflyttare, utan även viktigt i folkhälsoarbetet. Föreningarna representerar både idrottsrörelsen, kulturlivet och hembygdsrörelsen samt övriga ideella föreningar som alla arbetar mer eller mindre med integration, delaktighet och inflytande.

Kostnad 500 tkr/år

Näringsliv & arbetsmarknad

Kommunfullmäktiges mål: Under 2018-2021 ska förutsättningarna för näringslivet utvecklas och förbättras i kommunen.

Vi vill också att under 2018-2021 ska möjligheterna till egenförsörjning för nordanstigsborna öka.

Det andra prioriterade folkhälsomålet handlar om att ge alla invånare samma eller likvärdiga ekonomiska och sociala förutsättningar. Enklast görs det genom att se till att alla som kan arbeta, gör det. Därför är arbetsmarknadsenheten en viktig hörnsten i kommunens verksamheter. Likaså är möjligheterna att verka som företagare och att utveckla företagen viktigt.

En stor andel av Nordanstigs invånare är egna företagare – antingen som huvudsyssla eller på fritiden – vilket vi ser som en stor potential. Vi tror att många av dessa företagare tvekar att utvidga sin verksamhet på grund av det stora ansvar som det innebär att vara arbetsgivare. Många av dem har kanske behov av specialkompetens, men inte så att det räcker till en fast tjänst. Vi vill att kommunen stödjer dessa genom riktade insatser till små och enskilda företagare där inrättandet av företagshotell kan vara ett sätt att gynna näringslivet.

Kommunen bör fortsatt stötta sociala företag, men även stödja den kooperativa företagsformen. Vidare bör kommunen fortsätta arbetet med att stödja lokala livsmedelsproducenter.

Näringslivsutvecklare

I Nordanstig finns en stor potential i näringslivet. Vi saknar dock en sammanhållen näringslivsstrategi som kan utveckla företagen och få dem att växa. För att den nya näringslivsstrategin ska kunna genomföras behöver näringslivsutvecklaren ha ett särskilt ansvar för att utveckla småföretagen.

Uppdrag till kommunstyrelsen: ge näringslivsutvecklaren ett tydligt mandat att arbeta för att uppfylla kommunens näringslivsstrategi (Hållbar tillväxtstrategi).

Extraresurs – söka medel

Nordanstigs kommun har genomfört stora besparingar under de senaste åren. I en liten organisation finns ett behov av en resurssamordnare som kan hjälpa till att söka externa medel för förvaltningens ordinarie verksamheter såväl som för projekt. Vi riskerar till exempel att gå miste om riktade statsbidrag på grund av överbelastning av personalen, men det handlar även om att söka andra externa medel till exempel regionala utvecklingsmedel, EU-medel och liknande. Likaså finns behovet inom näringsliv och föreningsliv att få hjälp och stöd med detta. Vi vill därför att en tjänst inrättas som har det delade uppdraget att vara ett stöd för både kommun, näringsliv och föreningsliv att söka externa medel. Då en sådan tjänst relativt snabbt bör "betala sig själv" genom ökade statsbidrag till kommunen bör den få plats inom ram. På sikt kommer det även att leda till ökad lönsamhet bland de lokala företagen och i förlängningen ett ökat behov av personal. Förhoppningen är att det ska bidra till en ökad inflyttning och därmed ett större skatteunderlag.

Kostnad inom ram

Kommunalt stödsparande

Nordanstigs kommun är en landsbygdskommun med, relativt sett, många företagare. För att stödja utveckling av landsbygdsföretagen kan kommunen hjälpa till genom att starta en landsbygdsutvecklingsfond, enligt den modell som bland annat används av Skellefteå kommun, där företagare med lånebehov kan ansöka om så kallat stödsparande hos kommunen. Detta underlättar för företagaren att få ett lån beviljat - och att klara av amorteringarna. Genom att sätta upp en fond med tydliga krav gällande kollektivavtalsenliga villkor (där det är relevant), miljöarbete m.m. kan kommunen stödja det lokala näringslivet. En fond som är öppen för allmänheten gör det möjligt även för allmänheten att stödja det lokala näringslivet.

Uppdrag till kommunstyrelsen: ta fram tydliga villkor för fonden och informera näringslivet om möjligheten att söka stöd där samt informera allmänheten om möjligheten att stödja det lokala näringslivet genom ett privat stödsparande via fonden.

Ringlinje sommartid

Nordanstigs kommun är en mycket attraktiv plats att besöka. Besöksnäringen i kommunen växer för varje år. För företagarna är det viktigt att vara tillgängliga för alla, därför är det grundläggande att det finns en fungerande kollektivtrafik. Detta minskar även den befintliga biltrafiken, behovet av parkeringsplatser och riskerna för andra, mer oskyddade, trafikanter. I sommar har kommunen kört en gratisbuss på försök. Erfarenheterna från i år är svaga och Vänsterpartiet menar att försöket bör utvidgas i ytterligare minst två år för att vi ska kunna dra några slutsatser.

Kostnad 300 tkr 2018 och 2019

Barn & unga

Kommunfullmäktiges mål: Under 2018-2021 ska varje barn och elev ges möjlighet att utvecklas utifrån sina behov och förutsättningar. Förskolan och skolan ska ge barnen och eleverna framtidstro och stärka deras självkänsla. Barn och elever ska få det stöd de behöver så att de når målen som finns för förskola respektive skola.

Vi vill också att under 2018-2021 ska barn och ungas uppväxtvillkor successivt bli mer jämlika.

Det tredje prioriterade folkhälsomålet handlar om barn och ungas uppväxtvillkor. Där har förskola och skola en viktig roll. Då de allra flesta barnen deltar i förskolan och skolan är obligatorisk finns här stora möjligheter till kompensatoriska åtgärder för de barn som, av olika anledningar, kan behöva det.

Beslutet om att sänka lärartätheten från 7,5 till 6,3 lärare per 100 elever har inneburit att nästan var femte lärare har försvunnit från enheterna. Dock har dessa med hjälp av statliga lågstadie- och fritidshemssatsningen kommit tillbaka omgående till de enheter som har fritidshem och lågstadium. De stora förlorarna i och med neddragningen är mellan- och högstadium. Där är det svårt att tro att besparingen blivit av, sedan kostnaderna för barn i behov av särskilt stöd generellt sett ökar när lärartätheten går ned.

Vi anser att lärartätheten måste öka. Definitivt om staten väljer att dra tillbaka sina satsningar. Idag har den politiska majoriteten cementerat möjligheterna till förändringar; skolstrukturen är fastlagd och lärartätheten är satt. På så vis finns det inga möjligheter att göra förändringar. Vi anser att det är tjänstemännen som ska få besluta om det är ekonomiskt och kvalitativt försvarbart att driva mellanstadier i alla byar - på så vis skapar vi en flexibilitet. Att bo i Nordanstigs kommun ska inte betyda att lärarnas utbildningsnivå är lägre – tvärtom. Vi satsar resurser för att lärare, förskollärare samt fritidspedagoger för fortsätter att se Nordanstigs kommun som en attraktiv arbetsgivare.

Höjda lärarlöner

Lärarkåren (lärare, förskollärare och fritidspedagoger) har länge varit en underbetald grupp. I takt med lärarbristen så har lönerna ökat kraftigt överlag. De senaste åren har staten satsat rejält på lärarna bland annat genom lärarlyftet och andra reformer, och Nordanstig har använt de pengarna väl. Vi har idag ca 90 % legitimerade lärare och står oss väl i konkurrensen. Därmed har Nordanstigs kommun blivit en attraktiv arbetsgivare som lockar till sig de bästa lärarna, vilket i sin tur gör att våra barn får största möjliga hjälp. På sikt är förhoppningen att andelen elever som går i vår kommunala skola ska öka.

Kostnad inom ram

30 timmars förskola för alla

Förskolan är i första hand till för att tillgodose barnets behov av pedagogisk omsorg och utveckling. Därför är det olyckligt att de barn som har föräldrar som är arbetslösa, sjukskrivna eller av annan anledning ej är berättigade till barnomsorg på heltid endast får delta i förskolan 15 timmar/vecka. Det är otillfredsställande då förskolan är en viktig jämlikhetsreform samt att barnen behöver stimulansen av att träffa andra jämnåriga barn. Vi vill därför utöka tiden som alla är garanterade förskola till 30 timmar/vecka. Detta bör kunna ske inom de ramar som verksamheten har idag.

Kostnad inom ram

Gratis läxhjälp

I den kommunala skolan ska alla barn ha samma möjligheter. Stöd ska ges efter behov och alla elever ska få möjligheten att klara av att nå sina mål i skolan. Därför ska kommunens skolor erbjuda gratis läxhjälp för alla elever.

Kostnad inom ram

Sommarlovsaktiviteter

Det statliga stödet för avgiftsfria sommarlovsaktiviteter syftar till att ge barn i åldersgruppen 6-15 år en möjlighet till ett minnesvärt sommarlov.. Kommunen ska med det statliga stödet erbjuda aktiviteter som ger stimulans och personlig utveckling. Programmen ska stimulera både flickors och pojkars deltagande, främja integration och skapa nya kontaktytor mellan barn med olika bakgrund. Aktiviteterna ska vara avgiftsfria.

Kommunen ska fortsätta att arrangera avgiftsfria sommarlovsaktiviteter för alla barn. Det är också viktigt att kommunen ser över hur verksamheten kan förbättras och utvecklas inför kommande år så att ännu fler föreningar kan delta med målet att så många barn som möjligt ska kunna delta i sommarlovsaktiviteterna.

Kostnad inom ram 2018-2019

Sportotek

Att köpa idrottsutrustning är många gånger dyrt. Därför finns det barn och ungdomar som av ekonomiska skäl aldrig får chansen att pröva på vissa idrotter.

Alla barn och ungdomar ska ha möjlighet att ägna sig åt de idrottsaktiviteter de vill, oavsett vilken ekonomi deras familjer har. Därför vill vi att kommunen samverkar med föreningsliv och externa organisationer för att upprätta ett sportotek där särskilt ungdomar kan låna sportutrustning. Avgörande faktorer är att hitta ändamålsenliga lokaler samt en lösning för bemanningen av verksamheten. En möjlig lösning kan t.ex. vara att använda befintlig biblioteksverksamhet.

Det finns många fördelar med ett sportotek ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv. Alla som vill får låna sportutrustning, det är gratis och återanvändning av saker gynnar miljön. Det gör idrott mer tillgänglig för alla och kan leda till ökat idrottande och bättre folkhälsa.

Kostnad inom ram

Boendemiljö & kommunikation

Kommunfullmäktiges mål: Under 2018-2021 utveckla attraktiva boende- och livsmiljöer som skapar hållbar tillväxt.

Vi vill under 2018-2021 utveckla bostadsområden som gör kommunen attraktiv som pendlingskommun.

En förutsättning för att Nordanstigs ekonomi ska förbättras är att vi blir fler invånare och skattebetalare. Kommunen ska, via en aktiv bostads- och markpolitik, bidra till att bra bostäder - både villor, bostadsrätter och hyresrätter till rimliga kostnader - byggs. Bostäder

ska framförallt byggas i anslutning till befintlig infrastruktur i form av vatten och avlopp, kollektivtrafik och övrig kommunal och privat service. Ny bebyggelse ska främja en hållbar utveckling och en god hushållning med resurser.

Vi vet att det finns få lediga lägenheter i kommunen och vi vet att det finns ett behov av fler lägenheter. Vi vill därför att Nordanstigs Bostäder ska bygga fler hyresrätter som är klimatsmarta och prisvärda.

Vi förordar två tågstopp i kommunen; ett i Gnarp och ett i Harmånger. Om detta inte är möjligt vill vi helst se ett fortsatt tågstopp i Gnarp. Kommunens inre kollektivtrafik måste även förbättras för att göra det möjligt för nordanstigsborna att arbetspendla inom kommunen. Utbyggnaden av bredband - fiber - ska fortsätta för att öka möjligheterna att leva och verka i Nordanstig.

Bygga hyresrätter

För att kommunen ska kunna utvecklas behöver vi bli fler invånare. Därför är det viktigt att byggandet av attraktiva bostäder för året runt-bruk i närheten av kollektivtrafik kommer igång. Det kan ske dels genom nybyggnation, dels genom renovering av äldre, större fastigheter som är passande.

Nordanstigs Bostäder har redan tidigare fått ett explicit uppdrag från kommunfullmäktige att bygga hyresrätter i framför allt Gnarp och Bergsjö. Vi anser att det är viktigt att bolaget kommer igång med det arbetet.

Uppdrag till Nordanstigs Bostäder AB: bygga hyresrätter med rimliga hyror och som är klimatsmarta. För detta ändamål finns särskilt investeringsstöd från regeringen.

Inventering och projektering av byggbar mark

För att öka hastigheten av bostadsbyggandet behöver kommunen arbeta med att inventera och projektera byggbar och attraktiv mark i kommunen. I det sammanhanget är det viktigt att bygglovshandläggarna har kapacitet att ta emot ett ökat antal bygglovsansökningar eftersom korta handläggningstider är viktiga för att det ska vara intressant att välja Nordanstig som boendekommun.

Kostnad: inom ram

Allaktivitetshus

Under de senaste åren har idéer om ett allaktivitetshus kommit upp i den politiska diskussionen. Vi håller med om att det är viktigt att det finns en modern idrottsanläggning på hemmaplan. Vi ser gärna att lokalerna innehåller ett integrerat bibliotek samt i övrigt har lokaler för olika ändamål. På så sätt kan allaktivitetshuset bli en träffpunkt för alla. Därför ökar vi investeringsbudgeten och ger kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag på hur det skulle kunna se ut.

Uppdrag till kommunstyrelsen: ta fram ett konkret förslag på hur ett allaktivitetshus kan se ut, lokalisering samt kostnadsförslag.

Kostnad: inom investeringsbudgeten för 2018-21

Kollektivtrafik

I Nordanstig är det relativt sett få som använder kollektivtrafiken. Kommunens geografi bidrar också till att det är svårt att få till en bra logistiklösning för inomkommunala transporter. Det är något som vi vill förbättra genom dels ett nytänkande vad gäller linjedragningar, dels en utökning av turerna för att möjliggöra för en familj att kunna använda kollektivtrafiken till och från arbetet eller skolan.

Uppdrag till kommunstyrelsen: ta fram ett helhetskoncept för kollektiva transporter inom kommunen samt till angränsande kommuner i syfte att underlätta arbets- och studiependling samt resor under fritiden.

Uppdrag till kommunstyrelsen: utvärdera kommunorganisationens mötes- och resepolicy.

Ostkustbanan

Dubbelspår längs med Ostkustbanan är ett självklart mål som vi alla arbetar mot. Vi ser även potentialen i att Nordanstigs kommun får två tågstopp. Det skulle innebära större möjligheter för pendling både söderut och norrut. Vi ser Gnarp och Harmånger som självklara samhällen för dessa. De har bägge potential att växa; där finns både mark för bostäder och för industriändamål utan att värdefull jordbruksmark går till spillo i onödan.

Cykelinfrastruktur

En viktig fråga – för både folkhälsan och klimatarbetet – är tillgången till fungerande cykelinfrastruktur. Inte minst för våra barn behöver vi säkra skolvägar. Vill vi bli en attraktiv boendekommun så krävs att vi har användbara cykelvägar. Med elcykelns intåg kommer fler att efterfråga möjligheten att cykla till och från arbetet på ett säkert sätt. Ett första steg kan vara att se till att det finns reella möjligheter att cykla till och från kollektivtrafiken. Det innebär förutom gång- och cykelvägar, att det till exempel behövs låsbara cykelställ med tak vid större busshållplatser och vid järnvägsstationen.

Uppdrag till kommunstyrelsen: ta fram en långsiktig plan för utbyggnad av en fungerande cykelinfrastruktur för Nordanstigs kommun. Arbeta aktivt med Region Gävleborg och Trafikverket för att så långt som möjligt minska kostnaderna för investeringarna.

Avgiftsfri kollektivtrafik för ungdomar

Vi ser positivt på att kommunen tagit initiativ till avgiftsfri kollektivtrafik för ungdomar 13-19 år. Vi har fortfarande förhoppningar om att få till avgiftsfri kollektivtrafik för ungdomar 7-19 år i samarbete med Region Gävleborg. Vi ser att det är möjligt tidigast 2019, men också att det inte nödvändigtvis behöver extra finansiering.

Kostnad inom ram

Trygghetsboenden

Trygghetsboenden har stor potential att bli ett attraktivt alternativ till att bo kvar i sitt hus för de äldre. Viktigt är att de blir överkomliga i pris. En viktig förutsättning är att de byggs i närheten av befintlig kollektivtrafik. De ska vara attraktiva, centralt belägna och marknadsföras även utanför kommunen. Hagängsgården kan ha potential att bli ett bra

trygghetsboende förutsatt att en trygg och säker gångväg till centrum görs i ordning. Även hotellet i Bergsjö är intressant för att bygga om till trygghetsboende då det har ett exceptionellt centralt läge.

Byggandet av trygghetsboenden är strategiskt viktigt av flera olika skäl. Dels kan det frigöra bostäder för inflyttade familjer och få igång en flyttkedja, dels skapar det möjligheter för kommunen att samordna sina verksamheter på ett effektivare sätt.

Därför är det viktigt att bygget av trygghetsboenden kommer igång så snart som möjligt. Förarbetet är redan påbörjat och vi anser därför att det är möjligt att relativt fort komma igång med byggandet.

Uppdrag till Nordanstigs Bostäder: Senast 2019 - starta uppförandet av ett trygghetsboende i Bergsjö. Senast 2021 - ta fram utredningar om möjligheten att uppföra trygghetsboenden i Gnarp respektive Harmånger.

Särskilt boende

På längre sikt ser vi att Sörgården kommer vara kommunens enda särskilda boende. Det ger både effektivitetsvinster och möjlighet till en ökad trygghet än med flera boenden. Enligt ekonomerna kommer behovet av antal platser att vara som störst 2029-2032. Efter det kommer behovet att sjunka. Under mandatperioden kommer dock kommunen fortfarande att ha två stycken särskilda boende; Sörgården i Bergsjö samt Bergesta i Gnarp. De kommer under perioden fram till 2028 att behöva investeringar för att utöka antalet platser på Sörgården för att klara av "toppen". Därefter kan Bergesta ställas om till trygghetsboende.

Kostnad: inom investeringsbudgeten för 2018-2021

Social omsorg

Verksamheten har stora kostnader för placeringar av barn och unga samt missbrukare och behöver se över hur verksamheten organiseras. Vi ser också behov av bättre förebyggande insatser och samarbeten med både andra myndigheter, föreningsliv och andra delar av kommunorganisationen för att i första hand förebygga. Det minskar både lidandet för individen samt kommunens kostnader.

Hemtjänsten

Hemtjänstpersonalen har en viktig funktion för att de äldre ska kunna bo kvar hemma. Det är de som levererar mat, städar, hjälper till med hygien, tvättar och handlar. För att de ska kunna utföra sitt arbete på ett professionellt sätt behöver de kunna planera sitt arbete. Idag ansvarar kommunens hemtjänst för alla larm, även för de brukare som har valt en privat utförare. Vår personal tvingas avbryta arbetet hos sina ordinarie brukare för att åka på larm. Naturligtvis blir brukarna irriterade och ledsna över detta. Den kommunala hemtjänsten riskerar att upplevas som sämre till kvaliteten.

Uppdrag till kommunstyrelsen: utred möjligheten att låta alla hemtjänstutförare ansvara för sina egna larm.

Uppdrag till Nordanstigs Bostäder: samverka med Vård och omsorg vid mindre renoveringar i hyreshusen för att underlätta för äldre att bo kvar utan att behov av extra hjälp uppstår.

Hemsjukvården

Behovet av hemsjukvård kan komma att öka i framtiden. Därför behöver kommunen se över hur en sådan verksamhet kan utformas.

Korttidsboende

Behovet av fler korttidsplatser riskerar att öka då lagstiftningen ändras och kommunerna få ett ökat betalningsansvar för utskrivna patienter (från och med 1 januari 2018 för somatisk vård och från och med 1 januari 2019 för psykiatrisk vård).

Uppdrag till kommunen: utred behovet av framtida antal korttidsplatser och eventuella andra alternativ.

Daglig verksamhet

Enligt Socialtjänstlagen (SoL) ska kommunen främja jämlika levnadsvillkor genom att erbjuda insatser/aktiviteter som stärker individens egna förmågor och ge så goda förutsättningar som är möjligt för ett självständigt liv. I det uppdraget ingår att stödja människor i deras naturliga miljöer genom direkta råd- och stödinsatser och med kompetensstöd till personal exempelvis inom förskola/skola/fritids. Det arbetet behöver utvecklas i Nordanstig.

Stöd till anhöriga

Socialtjänsten ska erbjuda stöd för att underlätta för personer som vårdar en närstående som är äldre, långvarigt sjuk eller har en funktionsnedsättning. Det här stödet omfattar socialtjänsten alla verksamheter och syftet är att minska belastningen på de anhöriga. Insatserna kan vara av olika slag och kommunen ansvarar för att upprätta planer för hur detta ska tillämpas, att informera kommuninvånarna och att följa upp arbetet.

Kvinnojouren

Skyddet för våldsutsatta kvinnor och barn är ett samhällsansvar och en del av den allmänna välfärden. Ansvaret ligger på kommunen, men kvinnojouren utgör ett stort och ovärderligt komplement då de ofta har expertkunskap som kommunen behöver. Kommunen måste därför ge dem bättre och mer långsiktiga förutsättningar att planera sin verksamhet.

Miljö & klimat

Kommunfullmäktiges mål: Under 2018-2021 ska miljön och folkhälsan i Nordanstigs kommun successivt förbättras.

Vi vill att under 2018-2021 ska arbetet med miljö och klimat utvecklas så att det genomsyrar alla kommunens verksamheter.

För två år sedan skrev Nordanstigs kommun under en överenskommelse tillsammans med Länsstyrelsen där kommunen åtar sig att genomföra olika åtgärder. Tanken är att dessa åtgärder ska leda till att de lokala miljömålen uppnås och i förlängningen att de nationella

miljömålen nås. 2015 års överenskommelse är bra mycket starkare än den förra skrivningen, vilket Vänsterpartiet ser positivt på.

2015 tog kommunen även fram en energieffektiviseringsstrategi. Syftet är att kommunens verksamheter ska öka användandet av mer energieffektiva lösningar och därigenom minska kommunens klimatavtryck och energikostnader. Strategin är inriktad på att minska utsläppen från fastigheter och transporter samt utbildning och utbyte av kvicksilverbelysning, men har helt glömt bort matens påverkan på koldioxidutsläppen. Experter menar dock att matens påverkan kan vara så stor som $\frac{1}{3}$ av utsläppen. Ofta talas om "bilen, biffen och bostaden" som de stora klimatbovarna. Därför är det viktigt att vi också ser över hur kommunen kan påverka detta genom ändrad upphandling av livsmedel samt ändrad matsedel.

Nordanstig har blivit en ekokommun vilket ökar kommunens möjligheter att få stöd och råd via de nätverk som Sveriges Ekokommuner ger. Miljö- och klimatarbetet är dessutom ett ständigt pågående projekt där kraven höjs från år till år. Det är viktigt att vi arbetar strategiskt och metodiskt.

Uppdrag till kommunstyrelsen: ta fram en strategi och handlingsplan för att kommunen ska kunna genomföra de åtaganden som finns för att kommunen ska bli miljövänlig och fossilfri.

Miljö- och klimatarbetet

I energieffektiviseringsstrategin sägs tydligt och klart att ett hot mot kommunens klimatarbete är att det inte avsätts tillräckligt med resurser för att personalen ska kunna göra ett bra arbete. Vi kommer att behöva personal som både har kompetens och tid avsatta för att driva och genomföra detta viktiga miljö- och klimatarbete. Kommunen har personal med kompetensen, men inte avsatt tillräckligt med tid och resurser för att miljöarbetet ska kunna utföras på ett tillfredsställande sätt.

Nu lägger vi därför ytterligare resurser för att arbeta strategiskt med miljöfrågorna. Det handlar bland annat om att klimatsäkra kommunen, ta fram planer för att förebygga klimatförändringar, men även planer för att lindra klimatförändringarnas påverkan på de kommunala verksamheterna. Det handlar bland annat om hur fastigheterna påverkas, bibehålla vattenkvaliteten och avkyllning av kommunala fastigheter. I det arbetet ingår även att förankra arbetet inom verksamheterna i hela kommunkoncernen samt utåt mot allmänheten.

Kostnad 250 tkr/år

Klimatbudget

Vi vill att kommunen tar fram en klimatbudget och se över hur kommunens konsumtion av fossilt bränsle kan klimatkompenseras – helst på ett lokalt plan. Om vi menar allvar med att vi är bra på miljö- och klimatfrågor så bör vi ta ett helhetsgrepp och även inbegripa finanserna i det arbetet.

Uppdrag till kommunstyrelsen: ta fram förslag på hur Nordanstig kan arbeta med klimatbudget och rutiner för hur arbetet ska följas upp.

Uppdrag till kommunstyrelsen: ta fram en strategi för att kommunen ska bli fossilfri till 2030.

Energieffektivisering

Vi behöver satsa än mer på upprustning och energieffektivisering av de kommunala fastigheterna. I samband med ordinarie underhåll bör en bedömning göras om det finns ekonomiska incitament för att samtidigt energieffektivisera eller installera förnybar energi.

Uppdrag till Nordanstigs Bostäder AB: ta fram en plan för att upprusta och energieffektivisera kommunens fastigheter för att få ut mesta möjliga nyttan av de resurser som vi förfogar över.

Lokalproducerad mat

I Sverige har vi djurskyddslagar och höga krav på produktion av livsmedel. Därför ska kommunen vid upphandling av livsmedel ha de svenska riktlinjerna som lägsta krav. Redan tidigare har vi rutiner för GMO-fri mat, men ska svenskt lantbruk kunna fortsätta producera livsmedel måste det offentliga stödja det genom att faktiskt ställa de högre kraven på de livsmedel som barnen får i skolan och de äldre i hemtjänsten och på äldreboendena.

Uppdrag till kommunstyrelsen: se över möjligheterna för kommunen att t.ex. via lokala andelsjordbruk, mer aktivt kan stödja det lokala lantbruket samtidigt som det ökar möjligheterna för skoleleverna att göras delaktiga i den mat som produceras för skolan.

Personalpolitik

Vi vill att under 2018-2021 ska all personal känna delaktighet och inflytande över sitt arbete. Nordanstigs kommun ska bli en mer attraktiv arbetsgivare.

Nordanstigs kommun är den största arbetsgivaren i kommunen. Vi har personal inom många yrken och nordanstigsborna träffar dem i många olika sammanhang. På många sätt är personalens mående en temperaturmätare över hur kommunen mår.

Om personalen mår bra och känner att de utvecklas så gör de ett bättre arbete. Det är också viktigt att de efter arbetstid känner att de orkar med sin vardag och mår bra. Därför är det viktigt att personalen har inflytande över verksamheterna och att de känner sig delaktiga och kan påverka sitt arbete.

Vi vet också att arbetsmiljön påverkar personalens möjlighet att göra ett bra arbete. Arbetsmiljön handlar inte bara om den fysiska miljön utan även den s.k. psykosociala miljön. Vi vill ge personalen möjlighet att arbeta optimalt, utvecklas och må bra på sin arbetsplats. För att det ska bli möjligt behöver vi skapa arbetsplatser där personalen känner att de har ett meningsfullt arbete, att de arbetar under eget ansvar och har makt att påverka sin arbetssituation. Då tror vi att de känner sig stolta över sitt arbete och sprider bilden av Nordanstig som en attraktiv arbetsgivare.

Plan för heltid

I kommunen finns en ambition att all personal ska ha rätt till heltid, men möjlighet att arbeta deltid. Då så många som 36% av personalens månadsanställda har valt att arbeta deltid måste vi ställa oss frågan vad det beror på. Om vi menar allvar med att heltid ska vara

normen så bör det också vara praktiskt, fysiskt och psykiskt möjligt för den enskilde att arbeta heltid. Vi har svårt att tro att så många - drygt 1/3 av de anställda - har valt att gå ner i lön för att de anser att de tjänar tillräckligt.

Uppdrag till kommunstyrelsen: analysera de bakomliggande orsakerna till det frivilliga deltidsarbetet och ta fram en plan för att göra det praktiskt, fysiskt och psykiskt möjligt att arbeta heltid.

Självstyrande grupper 2.0

Utveckla medbestämmandet genom införandet av möjligheten att bilda självstyrande arbetsgrupper (behöver ej vara intraprenad!).

Uppdrag till kommunstyrelsen: möjliggör för de arbetsgrupper som är intresserade av att starta självstyrande grupper att göra det.

Personalutveckling

En modern organisation behöver personal som är ansvarstagande och känner att de har inflytande på sitt arbete. Därför är det viktigt att organisationen präglas av modet att överlåta mycket av ansvaret, men även makten, för det egna arbetet till personalen.

För att ge personalen möjlighet att utvecklas på arbetet och känna delaktighet och inflytande avsätter vi pengar i budgeten för de personalgrupper som vill förändra sitt arbetssätt och själva överta ansvaret för vissa uppgifter.

Vi ser att alla kommuner och landsting i landet har problem med att attrahera kompetent och utbildad personal. Det är särskilt tydligt inom vissa personalgrupper och följden blir underbemanning som leder till övertid, stress och sjukskrivningar inom den personal som finns. Det är mycket olyckligt, särskilt i verksamheter där personkontakter och kontinuitet är av största vikt. Kan vi därför ge personalen större frihet att själva organisera sina arbetsplats, sina arbetstider och sina arbetsuppgifter tror vi att det finns stora möjligheter att sjukskrivningstalen går ner och att Nordanstigs kommun ses som en mer attraktiv arbetsplats.

För arbetet med självstyrande grupper lägger vi resurser från omställningspotten. Pengarna ska möjliggöra för en arbetsgrupp att t.ex. ta in vikarier under den tid som gruppen arbetar med sin process för att ta fram nya arbetssätt, och -rutiner för hur arbetsgruppen ska arbeta.

Kostnad 2 Mkr 2018

Arbetstidsförkortning för socialsekreterarna

Alla kommuner i landet har problem med att få tag på utbildade socionomer, så även Nordanstigs kommun. Följden blir underbemanning som leder till övertid, stress och sjukskrivningar samt - som en följd därav - problem att upprätthålla de lagkrav som åligger kommunen.

För att klara lagkraven tar kommunen därför idag in så kallade socionomkonsulter, i dagligt tal stafettpersonal, för att utföra det arbete som skulle gjorts av ordinarie personal. Det är

mycket olyckligt, särskilt i verksamheter där personkontakter och kontinuitet är av största vikt. För en god kvalitet i biståndsbedömningar och myndighetsbeslut krävs att personalen har "hela bilden", vilket är svårt, för att inte säga omöjligt, för den som arbetar på en arbetsplats under en kortare tid.

Socionomkonsulterna kostar upp till tre gånger så mycket som fast personal, vilket blir orimligt i längden. För att Nordanstigs kommun ska bli en mer attraktiv arbetsgivare för socionomer vill vi prova arbetstidsförkortning med bibehållen lön som ett sätt att skapa mer intressanta anställningar. Försök i andra kommuner visar att det är möjligt att genomföra utan att öka antalet årsarbetare.

Kostnad inom ram

Större projekt för arbetstidsförkortning

Inför regeringens arbete med höstbudgeten finns möjlighet att ett statligt projekt för arbetstidsförkortning under 3 år för en arbetsplats inom varje kommun eller landsting. Om det blir verklighet så vill vi att Nordanstigs kommun anmäler intresse för att låta hemtjänsten delta i ett sådant projekt. Det skulle i sådana fall pågå under åren 2018-2020.

Kostnad inom ram

Utbildningssatsning

Personalens genomsnittsålder i kommunens verksamheter är relativt hög och speciellt skör är situationen inom hemtjänsten där det är svårt att rekrytera ny personal. Framförallt för att färre ungdomar tar körkort, vilket är ett måste inom hemtjänsten. Vi gör därför en utbildningssatsning där framförallt satsningen på körkort är prioriterat. För att komma ifråga för det bör särskilda villkor ställas.

Kostnad inom ram

Sjuktalet

Den totala sjukfrånvaron ökade med 0,3% under 2016. De flesta verksamheter visade på en lägre sjukfrånvaro, vilket är positivt, men Vård och omsorg ökade från 7,5% till rekordhög 9,2%! Vi ser att en övergång till självstyrande grupper och en mer brukarcentrerad omsorg kan ge minskade sjuktal.

God ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktiges mål: Verksamhetens nettokostnader plus finansnetto exklusive intäkter av engångskaraktär ska vara högst 99 % av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunal fastighetsavgift för vardera åren 2017-2019.

Investeringsvolym för innevarande år bör lägst motsvara årets avskrivning. Årets investeringsvolym samt ombudgetering från föregående år får högst motsvara årets avskrivningar gånger tre.

Soliditeten inklusive total pensionsskuld ska förbättras årligen.

Likviditeten skall vara lägst 100 % d.v.s. omsättningstillgångarna skall vara högre än de kortfristiga skulderna.

Samtliga investeringar bör finansieras med egna medel och/eller specifika bidrag.

Kommunen skall amortera låneskulden med minst 6 % per år.

Vi vill också att under 2016-2019 ska kommunens ekonomiska situation förbättras inom våra miljömässiga ramar.

En social och ekonomisk hållbarhet kan endast nås inom de ramar som miljön sätter upp åt oss. Därför hänger en god ekonomisk hushållning ihop med såväl social som miljömässig hushållning.

Vi anser det viktigt och angeläget att kommunen har en ekonomi i balans, vilket innebär att kommunen varje år bör ha ett resultat som minst motsvarar 2 % av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunal fastighetsavgift. Vi ser dock att de närmaste åren kommer att bli tuffa och att vi inte kommer att nå upp till de målen. Kommunstyrelsen har dock redan slagit fast att målet för de närmaste 4 åren bör vara minst 1 % av skatteintäkter, generella statsbidrag och fastighetsavgift, vilket vår budget klarar över perioden.

Vi ser också att soliditeten behöver förbättras – särskilt är det den totala pensionsskulden som är tung att bära. Likviditeten ska vara lägst 100% vid varje enskilt tillfälle och samtliga investeringar bör finansieras med egna medel och destinerade bidrag. Slutligen är det rimligt att kommunen fortsätter att amortera låneskulden med minst 6 % per år.

Några andra utgifter som vi väljer att ta idag är satsningen på skolan, på demokratiutvecklingen och på näringslivet. Orsaken till att vi gör den prioriteringen är för att vi ser att de är nödvändiga för att vi i framtiden ska ha skatteintäkter som kan betala för välfärden i kommunen.

Välfärd i förändring

Vi ser behovet av att möta dagens alltmer skiftande volymer och komplexa problem genom ett ständigt förbättringsarbete. Det är också viktigt att det finns ett tydligt system för kostnadskontroll. För att få maximal effekt är det viktigt att vi tillvaratar personalens unika kompetenser på bästa sätt.

Brukarna ställer krav på nya typer av tjänster som skapar större värde för den enskilde, men det måste ske till en lägre kostnad för att kommunen ska kunna upprätthålla den service som vi, enligt lag, är skyldiga till. Tjänsterna bör i högre utsträckning utformas i dialog med brukaren. Individens inflytande över utformandet av verksamhetens tjänster kräver en annan organisering och nya arbetssätt, större flexibilitet och förmåga till samverkan såväl inom den egna organisationen som med andra externa aktörer.

Hållbar ekonomi

Kommunens finansiella tillgångar finns i viss utsträckning placerad i mer eller mindre lättillgängliga fonder, obligationer och andra finansiella instrument. Dessa placeringar bör harmoniera med kommunens ambitioner på miljöområdet. Därför ger vi kommunstyrelsen i uppdrag att titta på detta i samband med översynen av kommunens placeringspolicy samt att ta fram en handlingsplan för hur divesteringen smidigast ska ske.

Uppdrag till kommunstyrelsen: se över kommunens placeringspolicy för att försäkra oss om att den stämmer överens med kommunens värdegrund, och i övrigt är fri från ohälsosamma inslag som till exempel innehav av aktier, fonder och andra finansiella instrument i företag som sysslar med fossil energi eller annan verksamhet som har en negativ klimatpåverkan.

Uppdrag till kommunstyrelsen: ta fram en handlingsplan för hur kommunen snabbast, och utan att förlora ränteintäkter, kan divestera i aktier, fonder och andra finansiella instrument som investerar i fossilindustrin.

Uppdrag till kommunstyrelsen: ta fram en upphandlingsstrategi för hållbar upphandling; socialt, miljömässig och ekonomisk. Framförallt vill vi se skarpare krav på sociala och miljömässiga krav vid upphandlingar.

Underhåll av fastigheter

Vi är glada över att fastighetsunderhållet har ökats och numera finns med i drift- respektive investeringsbudgeten enligt de nya bokföringsreglerna. Det är viktigt eftersom det alltid är billigare att renovera en fastighet i tid än att helrenovera den när det redan gått för långt.

Effektiviseringar

Budgetarbetet har under de senaste åren dominerats av besparingspaketet på 35 Mkr. I vårt förslag så finns besparingarna till stor del ospecificerade, men vi vill under den här rubriken lyfta våra förslag på vad som behövs för att klara av besparingskravet.

Vi ser stora besparingsmöjligheter i att göra om Hagängsgården till trygghetsboende. Det kommer både att minska trycket på de särskilda boendena och minska behovet av hemtjänst.

Fröstunaskolan i Jättendal står tom och kostar pengar utan att användas. Vi föreslår att den avyttras och det finns stora möjligheter för det är en attraktiv lokal som ligger nära E4:an.

Besparing 1,3 Mkr/år

Det är tydligt att IFO dras med stora kostnader som inte går att hänföra till någon höjd kvalitet. Vi lägger därför ett ospecificerat sparkrav för att de ska komma närmare standardkostnaden.

Besparing 5 Mkr/år

Vi ser också att skolan och förskolan i Hassela bör kunna få många vinster - inte bara ekonomiska - genom att dela lokaler. Där bör kommunen kunna kliva ur några lokaler och på så sätt minska driftkostnaderna.

I hemtjänsten har brukarna möjlighet att välja utförare enligt Lagen om Valfrihetssystem (LOV). Det kan verka bra, men är både oekonomiskt och dåligt för miljön när flera hemtjänstbilar åker iväg till samma by - men olika brukare. Helst skulle vi vilja avskaffa LOV inom hemtjänsten i Nordanstig, men vi inser att det inte finns en majoritet för det. Som ett alternativ ser vi att det borde finnas samordningsvinster att göra om de olika hemtjänstgrupperna samarbetade.

Uppdrag till kommunstyrelsen: att se hur den kommunala hemtjänsten kan samarbeta med de privata hemtjänstföretagen för att genom en samordnad logistik minska miljöpåverkan och ge ekonomiska fördelar.

Uppdrag till kommunstyrelsen: att i samarbete med Nordanstigs Bostäder omvandla lämpliga fastigheter till trygghetsboende i avsikt att minska kostnaderna och öka kvaliteten för de boende.

Finanserna

Under den här rubriken vill vi förklara några av våra satsningar och reda ut en del begrepp. I inledningen nämner vi kommunens ambition att öka i befolkning så att vi blir 11 000 invånare till år 2020. Observera att vi, trots målsättningen, inte använder de siffrorna i budgeten. Det innebär att vår budget inte innehåller några glädjekalkyler utan siffror som är hållbara. Istället använder vi de siffror som kommer från SKL och kommunens ekonomikontor.

De satsningar som vi finansierar genom "omställningspotten" är sådana satsningar som antingen minskar kommunens kostnader på sikt, eller ökar intäkterna.

Vi genomför i budgeten ett flertal åtgärder som är ämnade att sänka sjuktalet. Bland dem kan nämnas satsningen på självstyrande grupper,. 2016 hade kommunen en sjukfrånvaro på 8,0 %. För varje 1,5 %-enhet som sjukfrånvaron kan minskas så är det en besparing för kommunen på ca 1 Mkr. Målvärdet är en sjukfrånvaro på max 4,5 % för hela kommunorganisationen..

Resultat

Tabellen visar vår budget för 2018-2021. Det två sista åren (2020-21) är dock mer osäkra att beräkna.

RESULTATRÄKNING	Budget	Plan	Plan	Plan
Belopp i 1 000 kronor	2018	2019	2020	2021
Verksamhetens nettokostnader boxar	-519 776	-522 209	-521 541	-528 176
Löneökningar centralt	-22 012	-33 974	-46 296	-58 987
Ej fördelad effektivisering	13 079	15 567	19 141	25 551
Visions- och projektbidrag m.m.	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Omställningskostnader	-2 902	0	0	0
Gemensamma kostnader exklusive avskrivningar	-527	-897	-2 093	-1 663
Avskrivningar	-14 393	-14 576	-14 722	-13 359
Skatteintäkter	407 914	418 255	426 256	438 041
Generella statsbidrag och utjämning	158 258	157 504	159 057	158 056
Finansnetto	-5 114	-4 951	-4 592	-4 037
Årets resultat	12 027	12 219	12 710	12 926
% av skatteintäkter och statsbidrag	2,12%	2,12%	2,17%	2,17%

DRIFTBUDGET	Budget	Plan	Plan	Plan
Nettobelopp i 1 000 kronor	2018	2019	2020	2021
Staben	-95 950	-96 997	-99 896	-102 940
Ingående ram efter förändringar	-94 647	-98 194	-101 093	-104 137
Självstyrande grupper	-2 000	0	0	0
Avyttring Fröstuna	800	1 300	1 300	1 300
Samhällsutveckling & kommunikation	-16 595	-16 636	-16 402	-16 606
Ingående ram	-16 368	-16 413	-16 479	-16 683
Badhus	-200	-200	-200	-200
Sommarbussen	-300	-300	0	0
Teknik & hållbarhet	-46 995	-47 878	-48 858	-49 960
Ingående ram	-50 225	-51 109	-52 089	-53 191
Hysesförändring	785	785	785	785
Miljöarbetet	-250	-250	-250	-250
Utbildning	-149 965	-150 479	-150 785	-151 692
Ingående ram 28 - 29 mars	-152 499	-151 513	-151 819	-152 726
Hysesförändring	760	760	760	760
Utveckla biblioteken	-100	-100	-100	-100
Vård och omsorg	-168 670	-166 935	-161 556	-162 440
Ingående ram	-169 282	-168 417	-164 947	-165 831
Hysesförändring	510	510	510	510
Social omsorg	-41 601	-43 284	-44 044	-44 538
Ingående ram	-47 024	-48 707	-49 466	-49 961
Allmän effektivisering	5 000	5 000	5 000	5 000
Summa boxar	-519 776	-522 209	-521 541	-528 176
Ej fördelad effektivisering	13 079	15 567	19 141	25 551
Ingående ram	21 585	25 301	31 312	38 819
Justering	-2 206	-3 434	-5 871	-6 968
Avyttring Fröstuna	-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Allmän effektivisering social omsorg	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Summa löneökningar	-22 012	-33 974	-46 296	-58 987
Summa boxar inklusive löneökning och effektivisering	-528 709	-540 616	-548 696	-561 612
Visions- och projektbidrag	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Ingående ram	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Extrasatsning	-500	-500	-500	-500
Ks förfogandemedel	-500	-500	-500	-500
Ingående ram	-500	-500	-500	-500
Summa visionsbidrag m.m.	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Summa omställningskostnader	-2 902	0	0	0
Ingående ram	-5 402	0	0	0
Självstyrande grupper	2 000	0	0	0
Avyttring Fröstuna	500	0	0	0
Summa gemensamma kostnader exkl avskrivning	-527	-897	-2 093	-1 663
Avskrivning	-14 393	-14 576	-14 722	-13 359
Ingående ram	-14 393	-14 576	-14 722	-13 359
Summa avskrivning	-14 393	-14 576	-14 722	-13 359
Skatteintäkter	407 914	418 255	426 256	438 041
Ingående ram	407 129	417 449	425 466	436 506
Ny skatteprognos	785	806	790	1 535
Generella statsbidrag och fastighetsavgift	158 258	157 504	159 057	158 056
Ingående ram	158 087	156 994	157 991	156 616
Ny skatteprognos	171	510	1 066	1 440
Summa skatteintäkter och generella statsbidrag	566 172	575 759	585 313	596 097
Finansförvaltning (netto)	-5 114	-4 951	-4 592	-4 037
	12 027	12 219	12 710	12 926

Investeringsbudget

Budgeten innehåller inte någon investeringsbudget i detalj, men för att få korrekta siffror till driftsbudgeten krävs att ramarna för investeringsbudgeten finns. I brist på ordentliga underlag väljer vi att använda oss av förvaltningens förslag till investeringsbudget på 20 Mkr/år även om vi är medvetna om att det är otillräckligt för de investeringar som behövs. För att tillgodose kommunens investeringsbehov i framtiden behöver kommunen ta fram en investeringsplan. Önskvärt vore om investeringsplanen kunde tas fram i enighet mellan alla partier i fullmäktige. Det skulle säkerställa att nödvändiga investeringar blir gjorda och ge förvaltningen bättre möjligheter att planera arbetet med kommunens utveckling.

Under de närmaste åren står kommunen inför flera större investeringar som vi anser vara viktiga för fortsatt expansion. Det handlar om att bygga ut centralskolan i Bergsjö så att alla elever får plats och att det finns en god studiemiljö. Vi ser också behovet av att bygga en allaktivitetshall för att framförallt ge våra barn en god tillgång till träningsmöjligheter inom kommunens gränser.

Vi har lagt in 1 Mkr/år för medborgarbudgeten samt 250 tkr/år till biblioteken.

Vi ser också behovet av att bygga ut Sörgården för att vår äldre befolkning ska få en adekvat vård under sina sista år.

Vår investeringsbudget ser ut som följande:

2018: 20 Mkr

2019: 20 Mkr

2020: 20 Mkr

2021: 20 Mkr